

V Evropi Rome pobijali Nemci, v Sloveniji pa partizani

Avtor: Igor Podbrežnik

2. avgusta 2019

Partizani pobili ve kot polovico vseh Romov v Ljubljanski pokrajini

Ob 2. avgustu, mednarodnem dnevu spomina na **porrajmos**, romski holokavst, se spominjamo dogodkov v no i na 3. avgust 1944. Te no i so nacisti v uni evalnem taboriš u Auschwitz, v tako imenovani ciganski no i (Zigeunernacht), zverinsko umorili ve kot **3000 Romov** in **Sintov**. Gre za najve jo usmrtitev Romov naenkrat. Vsa Evropa je v nedeljo, 2. avgusta 2015, prvi praznovala ta žalostni spomin. V številnih evropskih držav, tudi Sloveniji, se je sedaj vsako leto spominjamo žrtev porrajmosa, genocida nad Romi med drugo svetovno vojno.

Letošnja osrednja spominska slovesnost ob svetovnem dnevu spomina na romske žrtve genocida v drugi svetovni vojni je bila v etrtek, 1. avgusta, v Murski Soboti. Tam je v hotelu Zvezda potekal tudi simpozij. Letošnja tema je bila “Genocid v drugi svetovni vojni in posledice genocida, ki so prisotne v razli nih oblikah na obmo ju nekaterih držav Evrope”. Na simpoziju so svoje poglede predstavili: Jožek Horvat Muc, predsednik Evropske romske zveze in Zveze Romov Slovenije, prof. dr. Dragoljub Ackovi , generalni sekretar Evropske romske Zveze, doc. dr. Vera Klop i , Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija, dr. Igor Šoltes, bivši evropski poslanec in mag. Orhan Galjus, podpredsednik Evropske romske Zveze. Kot slavnostna govornica pa je spregovorila Lidija Divjak Mirnik, poslanka Državnega zbora, izvoljena na listi Šar eve LMSŠ.

V Murski Soboti prezrli Rome, žrtve slovenskih partizanov

Že vrsto let v slovenskem prostoru potekajo prizadevanja, da bi celovito osvetlili usodo Romov in Sintov med drugo svetovno vojno, še posebej na naših tleh, in jo umestili v zgodovinski okvir preganjanja Romov in Sintov ter odprli razpravo o pomembnosti spominjanja in izobraževanja o porrajmosu, tj. nacisti nemu genocidu nad Romi in Sinti. Ravno ta vprašanja so bila decembra 2014 tudi poudarek posvetovanja, ki je potekalo celo pod pokroviteljstvom takratnega mariborskega župana.

Po raziskavah zgodovinarjev, ki se ukvarjajo z genocidom nad Romi, je bilo med drugo svetovno vojno v Evropi pobitih okrog pol milijona Romov in Sintov. Podbersi meni, da nekateri:

»Raziskovalci to številko sicer mo no pove ujejo. Romi so bili, tako kot Judje, žrtev genocida, ki so ga izvajali nacisti in ga strokovno imenujemo porrajmos. Heinrich Himmler je namre sredi novembra 1943 tudi uradno izena il položaj Romov z žalostno usodo evropskih Judov. Pred drugo svetovno vojno je v tedanji Dravski banovini živelo dobrih tiso Romov in okrog sto Sintov na Gorenjskem. Med vojno jih je ve kot devetdeset umoril nemški okupator.«

e malo osvetlimo, kdo vse so se udeležili današnje slovesnosti v Murski Soboti. Med vidnimi gosti sta bila Kardeljev vnuk dr. Šoltes in Šar eva poslanka Lidija Divjak Mirnik. Morda nam je lahko zato bolj razumljivo, da med današnjimi novicami tega spominskega dogodka ne zasledimo omembe medvojnih zlo inov, ki so jih nad Romi izvedli slovenski komunisti ni partizani.

Partizani preventivno pobijali Rome

Naj zgolj spomnimo na tiskovno konferenco predsednika Komisije Vlade Republike Slovenije za reševanje vprašanj prikritih grobiš dr. Jožeta Dežmana, ki je bila novembra 2017. Na njej je skupaj s sodelavci predstavil izsledke izkopa posmrtnih ostankov iz grobiš a na Igu pri Ljubljani, na tako imenovanem Benkovem travniku. Skupno so bili odkriti posmrtni ostanki 53 oseb, všteti nerodenega otroka. Dr. Dežman je povedal, da naj bi jih partizani »preventivno pobili, da jih ne bi izdajali Italijanom«.

Šar eva poslanka Lidija Divjak Mirnik se Iškega primera pomora Romov ni dotaknila. V svojem govoru je zgolj poudarila, da je romska kultura in zgodovina pomemben del slovenskega prostora. Opozorila je tudi, da je med Romi v Sloveniji še vedno veliko revš ine in socialne izklju enosti. Gospa poslanka rezultatov dela Dežmanove komisije najbrž res ne pozna, gotovo pa ve, da ljubljanski župan Zoran Jankovi ne dovoli pokopa posmrtnih ostankov Romov iz Iške vasi na ljubljanskih Žalah.

Partizani pobili ve kot polovico vseh Romov v Ljubljanski pokrajini

Sicer pa je bilo v Sloveniji med drugo svetovno vojno ve množi nih pobojev Romov. Poznavalci ocenjujejo, da so partizani pobili okoli 150 Romov. Kot je zapisal Podbersi , se je pri partizanskih umorih Romov na Slovenskem »zlasti »izkazal« Dušan Pirjevec (1921–1977), s partizanskim imenom Ahac, ki je med drugo svetovno vojno opravljal pomembne politi ne funkcije v partizanih na Dolenjskem in Primorskem, po vojni je postal priznani literarni zgodovinar in univerzitetni profesor v Ljubljani. Tako kot Dežman tudi Podbersi umore Romov med revolucijo pripisuje tradicionalnemu nezaupanju do njih med velikim delom slovenskega prebivalstva in obtožbam, da vohunijo v korist italijanskih okupatorjev. Temu mnenju je precej prispevalo romsko nomadsko življenje. Podbersi je jasen: »Romske poboje, ki so jih zakrivali pripadniki partizanskega gibanja, moramo prišteti med vojne zlo ine nad Romi. Resda ni šlo za genocid, saj slovenske partizanske oblasti niso nikoli ukazale njihovega na rtnega ubijanja. Ampak, ali to spremeni dejstvo, da so ve kot polovico vsega romskega prebivalstva v t.i. Ljubljanski pokrajini med drugo svetovno vojno pobili pripadniki partizanskega gibanja?»

Veliko dela aka Odbor za izkop in pokop umorjenih Romov ...

V rnomlju je bil v petek, 31. julija 2015, ustanovljen Odbor za izkop in pokop umorjenih Romov med drugo svetovno vojno za celotno podro je Slovenije. Pravna osnova za delovanje Odbora je Zakon o prikritih vojnih grobiš ih in pokopu žrtev ter Resolucija Evropskega parlamenta, sprejeta 15. aprila 2015, ki so jo poimenovali evropski Dan spomina na genocid nad Romi med drugo svetovno vojno. Franci Koncilija je jasen: »Dejstvo je, da so v Evropi Rome pobijali Nemci, v Sloveniji pa partizani, ...« To izjemno trdo misel je podkrepil s spomini partizana Radka Polia, ki je v svoji knjigi Belokranjski odred zapisal:

“Med drugo svetovno vojno se je na ra un vrto glavega in zmagovalnega partizanskega razpoloženja zgodil nesmiselni in kruti obra un z Romi iz Kanižarice.”

Sedaj je resnica prišla med ljudi. Partizani iz rnomaljske ete so v nedeljo, 19. julija 1942, zgodaj zjutraj obkolili romsko naselje v Kanižarici pri rnomlju. Okoli 60 otrok, žensk in moških so preko Jerneje vasi odgnali na Mavrlen. Tam so jih zaprli v opustošene ko evarske hiše, romsko naselje v Kanižarici pa so partizani zažgali. ez nekaj dni so jih na še ne odkriti lokaciji pri Zagradcu pobili v bližnjih vrta ah ... Glede na sedaj znano in številne ovire, na katere je odbor naletel, bo še kar trajalo, da bodo njihovi cilji uresni eni.